

Wojciech Koźmic

Student, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Siły Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

Wprowadzenie

Historia stworzenia ukraińskich Sił Operacji Specjalnych sięga 2007 r., kiedy została wydana dyrektywa Ministra Obrony Ukrainy co do sformowania Zarządu Sił Operacji Specjalnych mieszczącego się w strukturze Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Ukrainy. Przeprowadzono wówczas nawet wspólne ćwiczenia z amerykańskimi odpowiednikami, ale pomysł nie był priorytetowym dla ówczesnych władz państwa. Sytuacja zmieniła się kardynalnie wraz z początkiem 2014 r. W wyniku protestów na kijowskim Majdanie doszło do zmiany kierownictwa państwa i przemodelowania sceny politycznej. Dotychczasowa opcja rządząca, z prezydentem Wiktorem Janukowyczem na czele, uważana za bardziej prorosyjską i ocenianą jako ta, która stopniowo i świadomie osłabiała armię, odeszła w dużej mierze w polityczny niebyt. Jej miejsce zajęły partie polityczne, które deklarowały kurs na zbliżenie z Unią Europejską i bliższą współpracę z Zachodem, w tym z NATO. Sytuacja jednakże szybko się skomplikowała się ze względu na pojawienie się na Krymie wojsk rosyjskich, które zaczęły blokować ukraińskie garnizony. Akcji towarzyszyły, prowadzone przez Rosję, niezwykle przekonujące działania informacyjno-propagandowe skierowane do mieszkańców półwyspu. Zostało przeprowadzone referendum dotyczące dalszej przynależności regionu i choć jego rezultaty nie zostały zaakceptowane przez społeczność międzynarodową, to dały one Rosji podstawę do aneksji Krymu. Wszystkie te działania doprowadziły do utraty, przez Ukrainę, kontroli nad terytorium Autonomicznej Republiki Krymu i konieczności wycofania z niej jednostek wojskowych, które pozostały wierne przysiędze. Nie minął jeszcze pierwszy szok, kiedy rozpoczęły się niepokoje społeczne w miastach na południu i wschodzie Ukrainy o antykijowskim wydźwięku. Ich następstwem była faza zbrojnego przejmowania kontroli nad poszczególnymi miastami

w Donbasie i działań mających charakter secesji. Jednakże tym razem Ukraina, mimo swojej słabości, podjęła zdecydowaną akcję oporu i zbrojną konfrontację z przeciwnikiem. Tym samym wspomnienie bezradności państwa ukraińskiego przy aneksji Krymu i krwawa wojna w Donbasie, wymusiły i przyspieszyły zmianę myślenia na temat kwestii obronnych i zdolności bojowej ukraińskiej armii. Ważne miejsce w tym procesie zajął pomysł stworzenia nowoczesnych Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy.

Rys. 1. Emblemat Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

Źródło: Służba prasowa Dowództwa Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

Stworzenie Sił Operacji Specjalnych

Wojna w Donbasie w początkowym okresie (od kwietnia do września 2014) była konfliktem chaotycznym bez wyznaczonej jednolitej linii frontu. Wydawało się, że zdecydowana postawa Ukrainy stosunkowo szybko zakończy ten konflikt. Jednakże klęska wojsk ukraińskich w pod koniec sierpnia 2014 r. pod Iłowajskiem i bezpośredni udział w działaniach bojowych wojsk rosyjskich spowodowały, że ukształtowała się linia frontu, a w Mińsku zostało podpisane pierwsze porozumienie o zawieszeniu broni. Konflikt nie zamierał, a stawał się coraz bardziej stanem przewlekłym. Wśród Ukraińców było coraz mniej złudzeń co do przyszłych relacji z Rosją i miejsca Ukrainy na mapie Europy. Prezydent Petro Poroszenko 24 września zaakceptował decyzję Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy, co do podjęcia natychmiastowych określonych kroków w celu obrony państwa i wzmocnienia jego potencjału obronnego (dekret nr 744/2014). W dokumencie został między innymi zawarty zapis mówiący o konieczności przyspieszenia procesu formowania Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy oraz wyposażenia ich w nowoczesne uzbrojenie i sprzęt wojskowy¹. Było widać wyraźnie, że dzięki doświadczeniom jakie zostało zdobyte przez dowództwo armii oraz władze państwa w ciągu pierwszego półrocza 2014 r., jak również przez istniejące dotąd pododdziały do zadań specjalnych, pojawiła się konieczność wyodrębnienia SOS (ukr. *CCrO*) jako osobnego rodzaju wojsk. Tylko jednolita

¹ Strona Prezydenta Ukrainy, <http://www.president.gov.ua/documents/7442014-17689> [dostęp: 5.11.2016].

struktura miała gwarantować, że istniejące już oddziały będą używane zgodnie z przeznaczeniem i w pełni będą wykorzystywały swój potencjał. Ale na realne decyzje trzeba było czekać jeszcze ponad rok. 5 stycznia 2016 r. Minister Obrony Ukrainy mianował dowódcą SOS generała-majora Igora Łuniewa, który wcześniej był pierwszym zastępcą dowódcy Wysokomobilnych Wojsk Desantowych. Pierwszym zastępcą został mianowany Siergiej Kriwonos. Nowy dowódca od razu zapowiedział, że w ciągu 2016 r. istniejące jednostki wojskowego specnazu zostaną podporządkowane dowództwu SOS i zostaną także stworzone niezbędne struktury sztabowe. Dodatkowo kluczowym zadaniem dla funkcjonowania SOS będzie stworzenie Centrum Operacji Specjalnych. Zapowiedział również, że z kolei w 2017 r. zostaną przeprowadzone ćwiczenia wg standardów NATO w celu doskonalenia umiejętności żołnierzy z jednostek podległych dowództwu SOS. Dużą wagę będzie zwrócona także na techniczne wyposażenie jednostek – środki łączności, nawigacji, transportu i ewakuacji. Pod tym względem chęć pomocy zadeklarowały państwa Zachodu. Także ważnym z punktu widzenia kształtu przyszłych SOS była wzmianka o kompetencjach z zadaniami psychologiczno-informacyjnymi².

Rys. 2. Żołnierze Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

Źródło: Służba prasowa Dowództwa Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

Dopiero połowa 2016 roku okazała się przełomowa dla sprawy ze względu na zmiany prawne sankcjonujące działania SOS. Nowy rodzaj wojsk został po raz

² Лунев: Силы спецопераций Украины будут выполнять не только разведывательные, но и информационные задачи, <http://gordonua.com/news/politics/lunev-sily-specoperaciy-ukrainy-budut-vypolnyat-ne-tolko-razvedyvatelnye-no-i-informacionnye-zadachi-114281.html> [dostęp: 05.11.2016].

pierwszy umocowany w systemie prawnym Ukrainy, a jego znaczenie zostało podkreślone w Strategicznym Biuletynie Obronnym. 6 czerwca Petro Poroszenko podpisał dekret (nr 240/2016) o wejściu w życie Strategicznego Biuletynu Obronnego Ukrainy (ukr. *Стратегічний оборонний бюлетень України*), który był przygotowany po raz trzeci od czasu niepodległości Ukrainy. Dokument, zgodnie z ukraińskim prawem, został przygotowany przez Radę Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy. W Biuletynie został zawarty m.in. cel operacyjny zakładający stworzenie Sił Operacji Specjalnych, według standardów NATO jako samodzielnego rodzaju wojsk. Rezultatem tych działań miało być wyznaczenie i normatywne uregulowanie podstawowych zadań, zasad wykorzystania i funkcjonowania SOS SZU oraz stworzenie systemu dowodzenia. Biuletyn przewidywał, że dowództwu SOS zostaną podporządkowane wyznaczone jednostki wojskowe Sił Zbrojnych Ukrainy. Zostaną ustalone zasady formowania, wyposażenia i przygotowania SOS, stworzone Centrum Szkoleniowo-Treningowe i przeprowadzona selekcja kandydatów oraz ukompletowanie oddziałów SOS. Struktura kadrowo-organizacyjna zostanie dostosowana do kryteriów przyjętych w NATO. Zostaną unormowane kwestie stworzenia wraz z NATO struktur przeznaczonych do realizacji określonych zadań³.

16 czerwca 2016 r. Rada Najwyższa Ukrainy zagłosowała za stworzeniem Sił Operacji Specjalnych jako oddzielnego rodzaju wojsk z osobnym dowództwem. Projekt odpowiednich zmian prawnych (nr 4563), który wniósł szereg zmian do istniejących przepisów prawa związanych z obronnością poparło 256 deputowanych⁴.

Drugi ważny projekt (nr 4795) został przyjęty 7 lipca 2016 r. głosami 249 deputowanych. Tym razem zostały przegłosowane zmiany do szeregu ukraińskich ustaw (m.in. do Ustawy o Siłach Zbrojnych Ukrainy, Ustawy o Obronie Ukrainy i Ustawy o walce z terroryzmem) dające szerokie prawne podstawy do efektywnego wykonywania działań przez SOS SZU⁵. Zostały m.in. sformułowane dwie definicje działań charakterystycznych dla Sił Operacji Specjalnych. Ustalono, że „Operacja specjalna” (ukr. *спеціальна операція*) to całokształt uzgodnionych i wzajemnie ze sobą powiązanych, pod kątem celu, zadań, miejsca i czasu, działań pododdziałów SOS SZU, skierowanych na stworzenie warunków do osiągnięcia strategicznych (operacyjnych) celów, jakie są przeprowadzane za jednym zamysłem samodzielnie albo we współpracy z jednostkami wojskowymi, pododdziałami SZU, innych formacji wojskowych, organów porządkowych Ukrainy i innych składowych sił obrony w celu wykonania zadań. Z kolei „Rozpoznanie specjalne” (ukr. *спеціальна розвідка*) scharakteryzowano jako kompleks środków i działań w celu zdobycia, opracowania i przekazania informacji wywiadowczej w celu przygotowania i prowadzenia (wsparcia) operacji, bojowych i specjalnych działań z wykorzystaniem wyznaczonych sposobów zdobywania informacji, w tym także i nawiązywanie tajnej współpracy z osobami, które wyrażą dobrowolną zgodę⁶.

³ Strona Prezydenta Ukrainy, <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137> [dostęp: 06.11.2016].

⁴ Rada Najwyższa Ukrainy, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58948 [dostęp: 05.11.2016].

⁵ Rada Najwyższa Ukrainy, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59372 [dostęp: 06.11.2016].

⁶ Tłumaczenie autora.

Projekt opracowywano przez rok; zakładał on uwzględnienie stanowisk Ministerstwa Obrony Ukrainy, Sztabu Generalnego, dowództwa SOS SZU, Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy, uwagi Dowództwa Operacji Specjalnych USA (SOCOM), Biura Łącznikowego NATO w Kijowie (NATO Liaison Office) oraz Sił Operacji Specjalnych USA, Litwy i Wielkiej Brytanii.

Iryna Friz, deputowana Bloku Petra Poroszenka, która była inicjatorką projektu, tak skomentowała cel stworzenia Sił Operacji Specjalnych na Ukrainie, jak i znaczenie samego projektu: „Stworzenie Sił Operacji Specjalnych da możliwość bardziej efektywnie reagować na niekonwencjonalne wyzwania, jakie stawia przed nami kraj-agresor. Charakterystycznym elementem SOS jest połączenie dwóch komponentów: siłowego i intelektualnego, co wyróżnia je ze wszystkich rodzajów SZU. Siły Operacji Specjalnych pozwolą na bardziej operacyjne, mobilne i kompleksowe reagowanie na zagrożenia, które z kolei wynikają ze względu na reakcję na ich źródła. To współczesny instrument prowadzenia wojny, który sprawdził się świetnie u innych. My podążamy szlakiem analogicznym do amerykańskiego. (...) Konieczność prawnego uregulowania działań SOS Ukrainy jest uwarunkowana cechami charakterystycznymi obecnej sytuacji, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz kraju. Agresywna polityka rosyjska i wojna hybrydowa wymagały stworzenia w ramach SZU instrumentu zdolnego do wykonywania zadań w zgodzie ze standardami NATO. Choć jak pokazała praktyka, żaden z krajów NATO, który posiadał własne SOS, nigdy nie użył ich na własnym terytorium ze względu na fakt, że nie toczyły się tam działania bojowe. Ze względu na fakt, że działania SOS w ramach Operacji Antyterrorystycznej wymagają koordynacji z innymi organami władzy państwowej oraz ustanowienia podstaw prawnych dla wykonania określonych funkcji, jakie nie są właściwe do wykonywania przez inne rodzaje wojsk i sił SZU, to przyjęcie odpowiedniej ustawy stało się koniecznym warunkiem w celu wykonywania działań przez SOS. (...) Ustawa przewiduje, że SOS będą finansowane osobnym budżetem w ramach środków wydzielonych na potrzeby Ministerstwa Obrony Ukrainy.(...) Oprócz tego prawo przewiduje, że finansowanie tego rodzaju wojsk może być realizowane także z innych źródeł, co jest dopuszczalne ukraińskim prawodawstwem. To otwiera możliwość do otrzymania środków w ramach programów pomocowych i współpracy od naszych partnerów z Zachodu”⁷.

Pierwsze decyzje nie wyczerpały niezbędnych zmian dotyczących SOS, były jednak oceniane jednoznacznie pozytywnie. Symbolicznym gestem kończącym umowy pierwszy etap działań prawnych było ustanowienie przez Petro Poroszenkę 29 lipca Dniem Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy⁸.

Struktura, nabór i wyposażenie

Skład nowych Sił Operacji Specjalnych, zważywszy na etap ich formowania i jednocześnie podporządkowywania się nowemu dowództwu istniejących już oddziałów,

⁷ Навіщо Україні Сили спеціальних операцій та закони про них: відповіді, <http://www.unian.ua/society/1441622-navischo-ukrajini-sili-spetsialnih-operatsiy-ta-zakoni-pro-nih-vidpovidi.html> [dostęp: 06.11.2016].

⁸ Strona Prezydenta Ukrainy, <http://www.president.gov.ua/documents/3112016-20323> [dostęp: 05.11.2016].

nie jest jeszcze w pełni znany. Na podstawie dostępnych informacji można jednak wymienić jednostki, które będą funkcjonować w składzie nowego rodzaju wojsk jego strukturze i pokazać podział na oddziały bojowe i jednostki do zadań informacyjnych:

Struktura Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy

1. Dowództwo Sił Operacji Specjalnych (Kijów)
2. Jednostki do zadań specjalnych
  - 3. Samodzielny Pułk do zadań specjalnych (Kropywnyckij);
  - 8. Samodzielny Pułk do zadań specjalnych (Chmielnicki);
  - 73 Morskie Centrum Operacji Specjalnych (Oczaków);
  - 140 Centrum do zadań specjalnych (Chmielnicki).
3. Pododdziały specjalnych operacji informacyjno-psychologicznych
  - 16 Centrum Operacji Informacyjno-Psychologicznych (Hujwa);
  - 72 Centrum Operacji Informacyjno-Psychologicznych (Browary);
  - 74 Centrum Operacji Informacyjno-Psychologicznych (Lwów);
  - 83 Centrum Operacji Informacyjno-Psychologicznych (Odessa);
4. 142 Centrum Szkoleniowo-Treningowe (Berdyczów)

Niektóre źródła podają, że w skład SOS mogą wejść 801. Samodzielny Oddział do walki z podwodnymi siłami i środkami dywersyjnymi, który stacjonuje w Odessie oraz 99. Samodzielny Batalion Dowodzenia i Zabezpieczenia z Berdyczowa⁹.

W 2016 r. zostały przeprowadzone pierwsze nabory chętnych na kursy instruktorów do nowego Centrum Szkoleniowo-Treningowego. Wśród zgłaszających się byli m.in. żołnierze posiadający doświadczenie z walk w Donbasie. Pierwszy kurs przygotowawczy zakończył się 14 marca 2016 r. i ze 150 osób, które do niego przystąpiły, ukończyło go 29 żołnierzy. Pierwsza edycja kursu kwalifikacyjnego Centrum Szkoleniowo-Treningowego SOS została zorganizowana przy wsparciu instruktorów z USA, Litwy, Łotwy i Estonii (w ramach programu Połączonej Międzynarodowej Grupy Szkoleniowej – Ukraina, ang. JMTG-U). Osoby, które ukończą kurs będą mogły zostać instruktorami i szkolić kolejnych chętnych.

Według zapowiedzi dowódcy SOS zostały także określone ogólne zasady naboru do służby w jednostkach SOS. Do służby będą mogły zgłaszać się osoby o dobrej kondycji psychicznej i fizycznej, w wieku od 20 do 35 lat, najlepiej ze znajomością języka angielskiego. Sama procedura przyjęcia będzie odbywała się na dwa sposoby, co odzwierciedla obecną sytuację polityczną kraju. Pierwszym będzie nabór osób zmobilizowanych do armii, które będą przechodziły dwumiesięczne szkolenie. Drugim sposobem dostania się do SOS będzie przeniesienie się do sił specjalnych z innego rodzaju wojsk. Wszyscy chcący w nich służyć będą musieli przejść półroczny kurs przygotowawczy, zgodnie ze standardami NATO, składający się z części teoretycznej i praktycznej. Osoby, które go zaliczą będą mogły liczyć na służbę w jednostkach należących do SOS. Ten sposób rekrutacji żołnierzy ma być, według zapowiedzi, priorytetowy z punktu widzenia dowództwa¹⁰.

⁹ Struktura ukraińskich SOS, <https://ukrsf.wordpress.com/faq/structure/> [dostęp: 06.11.2016].

¹⁰ Ministerstwo Obrony Ukrainy, <http://www.mil.gov.ua/news/2016/10/11/odin-z-vosmi-kandidativ-prohodit-vidbir-do-pidrozdiliv-sil-speczialnih-operacij-zs-ukraini-komanduvach-sspo-general-major-igor-lunov/> [dostęp: 06.11.2016].

Z oficjalnych zapowiedzi wynika, że SOS mają dysponować najlepszym sprzętem zarówno produkcji ukraińskiej, jak i z innych państw. Warto tu wspomnieć o dotychczasowym ogólnym stanie zaopatrzenia. Ukraińskie siły specjalne pod tym względem odczuwały takie same braki podstawowych rzeczy i wyposażenia wojskowego, jak i oddziały wchodzące w skład innych rodzajów wojsk. To dzięki wsparciu grup cywilnych wolontariuszy, którzy od początku wojny przejęli na siebie część ciężaru zaopatrzenia walczącej armii, przynajmniej część brakujących rzeczy (np. nowoczesne radiostacje, mundury, noktowizory i in.) była przez nich dostarczana.

Działania bojowe w ramach Operacji Antyterrorystycznej w Donbasie

Informacje na temat działań poszczególnych oddziałów bojowych wchodzących w skład SOS są bardzo szczątkowe. Z informacji, które zostały upublicznione wynika, że grupy ukraińskiego specnazu wykonywały do tej pory zarówno zadania odpowiadające ich specyfice, jak i były używane do zadań nie zawsze odpowiadających ich wyszkoleniu np. do zadań kontrwywiadowczych czy też w charakterze zwykłej piechoty. W tym drugim przypadku działło się tak albo ze względu na niezrozumienie jego specyfiki albo też ze względu na brak innych gotowych do walki oddziałów. W opisach walk i zdarzeń, w jakich uczestniczyli żołnierze ukraińskich sił specjalnych, widoczne są elementy charakterystyczne dla całego konfliktu w Donbasie: są tu częste wzmianki o aktywnym wykorzystaniu grup dywersyjno-zwiadowczych przez obie strony konfliktu. Drugim ważnym elementem jest rosyjski „ślad” w konflikcie w postaci nowoczesnej broni i profesjonalnego przygotowania przeciwnika. Pojawia się także informacja o bliskiej współpracy z ukraińskimi wolontariuszami. Poniżej wypowiedzi żołnierzy z jednostek będących obecnie w składzie SOS, które rzucają światło na charakter ich działań w Donbasie.

Działania 8. Samodzielnego Pułku do zadań specjalnych

Jak tylko tzw. „zielone ludziki” pojawiły się na Krymie i rozpoczęły blokadę ukraińskich garnizonów, kilka grup 8. Pułku Specnazu zostało potajemnie wysłanych na półwysep, ale tam już nie mogli nic zrobić. Było już po sprawie, przeciwko rosyjskim okupantom, za wyjątkiem pojedynczych pododdziałów, nikt nie stawiał oporu. Dlatego też został wydany rozkaz wycofania się z półwyspu. Specnazowcy udając pijanych niezauważenie opuścili z budynków garnizonowych w Pierewalnym, choć w tym momencie były one już całkowicie zablokowane. Rosyjscy żołnierze na punkcie kontrolnym pogardliwie na nich popatrzyli i wyprowadzili z wioski¹¹.

Jednym z pierwszych zadań grupy był rozpoznanie terenu na styku Sektora A z Sektorem S, gdzie bojownicy, wiedząc o słabym poziomie współpracy pomiędzy sąsiadującymi ze sobą pododdziałami ukraińskimi, lubili dokonywać wypadów. Codziennie [specnazowcy] przemierzali dziesiątki kilometrów w poszukiwaniu ścieżek,

¹¹ 8-ий Окремий полк спеціального призначення, група КАМАЗа. Частина перша., <http://tyzhden.ua/Society/158379> [dostęp: 05.11.2016].

zakamuflowanych miejsc dla organizacji zasadzek i składów broni. Na jednym z odcinków pomiędzy sektorami odnaleźli ukryte i zabezpieczone stanowiska umocnione bojowników i trasę wykorzystywaną do przemieszczania się sprzętu pancernego w kierunku stanowisk wojsk ukraińskich¹².

Na wiosnę 2015 r. (...) były odnalezione prawdopodobne trasy jakimi mogły korzystać wrogie grupy dywersyjno-zwiadowcze w celu przenikania na tyły wojsk ukraińskich oraz droga jaką broń pancerna podjeżdżała na pozycje w celu ostrzału ukraińskiego punktu kontrolnego. (...) W rezultacie został wydany rozkaz zaminowania wskazanego terenu. Przy wsparciu swoich kolegów jak i grupy z 73. Morskiego Centrum Operacji Specjalnych saperzy danej grupy pracowali praktycznie cały dzień zakładając miny przeciwczołgowe i przeciwpiechotne.

Po jakimś czasie (...) powiadomiono specnazowców, że ich „zabawki” zadziały. Podczas tego samego dnia, w czasie burzy, prawie jednocześnie na minach wyleciały w powietrze bojowy wóz piechoty oraz wroga grupa dywersyjna. Z przechwyconych rozmów radiowych dowiedziano się, że co najmniej 4 bojowników zginęło i jeszcze kilku było rannych.

Mniej więcej w tym samym czasie grup specnazu wykonywała jeszcze jedno zadanie – zapewniała bezpieczeństwo operatorów dronów z grupy wolontariackiej „Armia SOS”, ochraniając ich zarówno na pierwszej linii jak w tzw. szarej strefie¹³.

Żołnierze 8. Pułku brali bezpośredni udział w rozpoznaniu i szturmie Semeniwki na przedmieściach Słowiańska. W momencie gdy grupa terrorystów pod dowództwem Striełkowa przygotowywała się do wycofania się, zwiadowcy wzmacniali obsadę punktów opornych na potencjalnym szlaku odwrotu. Specnazowcy otrzymali informację, że bojownicy będą przebiegać się w kierunku Lisiczańska, gdyż jest to lepszy kierunek ze względu na możliwość skrytego odwrotu. (...) Choć nie wszyscy terroryści poszli tym samym szlakiem, to jedna z ich grup skierowała się Czerwonego Limanu. Tam zostali zauważeni przez specnazowców, którzy szybko skorygowali ogień artylerii – ta grupa bojowników została całkowicie zniszczona¹⁴.

(...) Żołnierze specnazu otrzymali nowy rozkaz: zdobyć sztab separatystów we wsi Pszeniczne, niedaleko od Warwariwki. Kamazowcy (potoczne określenie jednej z grup pułku – aut.) zdecydowali się na przeprowadzenie jeszcze jednego rozpoznania tego punktu, aby kompleksowo ocenić sytuację operacyjną. Jak tylko specnazowcy przystąpili do wykonania swojego zadania, to od razu zostali ostrzelani z posiadającego tłumik wielkokalibrowego karabinu wyborowego „Wychłop”. Swoją drogą tego typu karabin znajduje się na wyposażeniu tylko w rosyjskich pododdziałach do zadań specjalnych.

Następnym zadaniem było przeprowadzenie rozpoznania punktu kontrolnego bojowników na wjeździe do Siewierodoniecka. Na operację wyruszyły dwie grupy, w jednej

¹² Чорнороби спецназу. Історія бойового шляху однієї з груп 8-го ОПСнП, <http://tyzhden.ua/Society/173336> [dostęp: 05.11.2016].

¹³ Чорнороби спецназу. Історія бойового шляху однієї з груп 8-го ОПСнП, <http://tyzhden.ua/Society/173336> [dostęp: 05.11.2016]. Szara strefa to umowne określenie terytorium leżącego pomiędzy pozycjami obu stron konfliktu i teoretycznie pozostającego poza czyjąkolwiek kontrolą.

¹⁴ 8-ий Окремий полк спеціального призначення, група КАМАЗа. Частина перша., <http://tyzhden.ua/Society/158379> [dostęp: 05.11.2016].

z nich znajdował się, rzadko posiadany w tym momencie, termowizor. Przy jego pomocy dokonano sprawdzenia terenu, lecz specnazowcy nie zauważyli żadnego ruchu. Jednak nagle został do nich otwarty ogień z broni wyposażonej w tłumiki. To była przygotowana zasadzka, czekali tutaj na nich, a do bojowników od razu zostało wysłane wsparcie. (...) Separatyści umiejętnie ściągnęli ich w zasadzkę i dali do zrozumienia, że tu także walczą wojskowi profesjonaliści. Wątpliwe aby „górnicy” czy też „metalurdzy” mogli przeprowadzić operację na takim poziomie¹⁵. Stało się jasne, że po stronie separatystów walczą specnazowcy z „bratniej” Rosji. To oznaczało już całkiem inny poziom konfliktu zbrojnego¹⁶.

Operacje informacyjno-psychologiczne

Jeszcze mniej wiadomo na temat operacji psychologicznych prowadzonych przez podrozdziały zajmujące się informacyjno-psychologicznymi operacjami. Z cytowanej poniżej wypowiedzi oficera takiej jednostki wynika, że wiele informacji publikowanych m.in. w sieciach społecznościowych jest próbą manipulacji grup osób mogących w różny sposób wpływać na sytuację społeczno-polityczno-wojskową, a nie w miarę rzetelnym przedstawieniem sytuacji. Cały czas jest możliwy przejazd pomiędzy terytorium Ukrainy i terenami tzw. republik separatystycznych (Ukraina określa te tereny mianem terytoriów okupowanych) zarówno przez front, jak i przez terytorium Rosji, to widać, że istnieją możliwości działań nie tylko w wirtualnej przestrzeni, ale także i bezpośredniego przekazywania czy też kolportowania odpowiednio spreparowanych informacji.

Naszym podstawowym zadaniem jest demoralizacja składu osobowego wroga, obecnie są nimi nielegalne formacje zbrojne separatystów. Głównym kanałem ustanowienia łączności i kontaktów z informatorami są sieci społecznościowe. (...) Swoją drogą, dla nas głównym kanałem łączności w sieciach był i jest Twitter. Podstawową metodą było i jest szerzenie korzystnych dla nas plotek wśród wrogów. (...)

Kontakty można budować na przykład poprzez punkty dla przesiedleńców. I dalej my robimy tak, aby przez nasze kontakty, świadomie albo nieświadomie, ludzie przekazali potrzebną dla nas informację na tamtą stronę. Aby zasiać panikę albo zdemoralizować skład osobowy. Zmusić do dezercji i do ucieczki, wywołać brak zaufania do swojego kierownictwa, aby nie wykonywać rozkazów ich dowództwa. Dokładnie to samo, co oni tak dobrze robili swego czasu z naszymi żołnierzami. Trzeba im też oddać należne: nasi wrogowie pracują całkiem nieźle, mają więcej finansowych i organizacyjnych środków. Ich ciągle wspiera Rosja. (...)

Wpływamy przez swoich agentów, rozpowszechniamy plotki i artykuły przez swoich dziennikarzy i liderów opinii, którzy są czytani zarówno po naszej jak i po tamtej stronie.

¹⁵ Strona ukraińska często używa w sposób ironiczny nazwy zawodów kojarzonych z Donbasem, w celu pokazania różnicy pomiędzy miejscowymi bojownikami i regularnymi oddziałami armii rosyjskiej.

¹⁶ 8-ий Окремий полк спеціального призначення, група КАМАЗа. Частина перша., <http://tyzhden.ua/Society/158379> [dostęp: 05.11.2016].

Mieliśmy sytuację w styczniu 2015 r., akurat podczas zaciekłych walk w porcie lotniczym w Doniecku, kiedy zatrzymaliśmy batalionową grupę taktyczną wojsk rosyjskich pod Gorówką, która była gotowa do ataku na Dzierżyńsk, a nasze wojska nie miały sił do odbicia ataku. Udało nam się poprzez swoją agenturę w środowisku separatystów rozpowszechnić plotki, które doszły do dowództwa tej rosyjskiej grupy, że „ukry” (...) dysponują dywizjonem „Smierczy” i jak tylko spróbują atakować, one od razu poślą wszystkich w „bracką mogiłę”¹⁷. Przez trzy doby Rosjanie wierzyli w tę informację i nie ruszali się do przodu. Za ten czas nasi zdążyli podciągnąć rezerwy i zabezpieczyć zagrożony kierunek. Dodatkowo my ciągle skłócamy różne grupy separatystów w DRL i ŁRL. O konkretnych przypadkach nie mogę mówić, aby nie zdradzić naszych agentów. Ogólnie rzadko otrzymujemy jasne potwierdzenia swojej pracy, ale to nie oznacza, że ona nie jest prowadzona”¹⁸.

Podsumowanie

Działania Federacji Rosyjskiej na Krymie, a następnie przede wszystkim w Donbasie zostały powszechnie uznane na Ukrainie za agresję i zagrożenie suwerenności państwa. W celu skutecznej obrony, na najwyższych szczeblach władzy zapadła m.in. decyzja o stworzeniu nowoczesnych Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy. W 2016 r. została przygotowana odpowiednia baza normatywna dająca podstawy stworzenia nowego odrębnego rodzaju wojsk - Sił Operacji Specjalnych Sił Zbrojnych Ukrainy i tym samym umożliwiła praktyczną realizację tego ambitnego zadania. W przypadku tworzenia się SOS Ukrainy trzeba pamiętać o dwóch równoległych procesach wpływających na ich ostateczny kształt. Pierwszym z nich jest proces tworzenia się nowego dowództwa i jednostek, które wejdą w skład całej struktury. Drugim natomiast jest podporządkowywanie nowemu dowództwu istniejących do tej pory jednostek o profilu zbieżnym z SOS. Wsparcie udzielane przez państwa Sojuszu Północnoatlantyckiego wskazuje na poważne zainteresowanie wzmocnieniem zdolności bojowych ukraińskich sił specjalnych i jednocześnie dalsze pogłębianie współpracy pomiędzy Ukrainą i NATO. Wsparcie merytoryczne i sprzętowe udzielane z Zachodu powinno przyspieszyć proces tworzenia tego nowego rodzaju sił i stosunkowo szybko wykształcić ukraińskie kadry myślące o dowodzeniu, walce czy też wyposażeniu w sposób natowski.

Jednostki, które obecnie wchodzą w skład Sił Operacji Specjalnych, wydają się na tyle ważnym elementem systemu obronnego państwa, zwłaszcza w przypadku agresji określanej „hybrydową”, że doświadczenie, jakie zdobyły w tym czasie, powinno być cennym materiałem do analizy. Niewątpliwie wiele informacji na temat działalności i poszczególnych operacji, nie jest jeszcze znanych, ale należy mieć nadzieję, że z czasem przynajmniej część informacji na ten temat zostanie upubliczniona i obraz wojny w Donbasie stanie się pełniejszy.

¹⁷ Ukry – pogardliwe określenie żołnierzy ukraińskich. Smiercz – system artylerii raketowej.

¹⁸ Офіцер Сил спеціальних операцій: «Наше головне завдання — деморалізація ворога»

¹⁹ <http://tyzhden.ua/Society/150658> [dostęp: 04.11.2016].